

זורעים שלום בין עמים, תוכנית מלטה

שלמה גיורא שוהם

יונת השלום, ליטוגרפיה: פבלו פיקאסו

שלום הם אפשריים ובעלי חיות באופן שלא היה אפשר לאששם רק לפני שנים מועטות.

אזור הים התיכון מערב בתוכו קבוצות אתניות שונות, דתות שונות וצורות שונות של ממשל. רבים מהמשטרים במזרח התיכון חסרים את אושיות הדמוקרטיה הבסיסיות כמו שלטון החוק ועיתונות חופשית. למרות זאת, עמי האזור מכירים בכך שהם שותפים להיסטוריה, לגורל מתמשך ולכן לדיאלוג בתחומי התרבות והמסחר. מטרות אלה מצויות בהצהרת ברצלונה מ־1995 – אלא שכמאמר הפתגם הסיציליאני: "בין הדיבורים למעשים מפרידים הגלים הגבוהים". על גלים גבוהים אלה חייבים לשייט כדי להגיע לתקווה של שיתוף פעולה בדרכי שלום ולא מפגשים של מוות בין קני התותחים.

כשאני בא ללמד קבוצות חדשות במסגרת הניסויית הזאת לשלום נתקל אני כל שנה בחומות הגבוהות של בורות, חוסר הבנה, הפנמה של הסתה מתמשכת, עוינות דתית, פוליטית ואתנית. אך פתיחות מתמשכת, עקשנית ובלתי נלאית תוך ניסיונות חוזרים ונשנים ליצור קשר דיאלוגי עם האחר במובן הבוברי מבקעים את אט את החומה בצורה. הכניסה לתוך הבקיעים האלה ושליחת יד לשלום לא תמיד נענית בפעולה דומה מהצד השני, אך לרוב החסד והתקווה מצליחים להביא לפתיחות דומה מהצד השני.

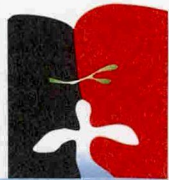
לבסוף מתגברת ההכרה שכולנו בני אדם ושהקליפות של דת, משטר פוליטי ורקע אתני טפלות לרגשות, לאינטואיציה ולכמיהה לדיאלוג של בני האדם בכל אתר ואתר.

תוכנית השלום של מלטה היא אתחלתא לדרך, עוד לא הגענו לישועה אך כדברי הקדושה הנאדרת של סנטה קתרינה מסיינה: "הדרך לשמים גם היא השמים" – אין דרך אחרת.

למעטים ידוע שהמקום היחיד בעולם שבו מתבצע תהליך של מפגש דיאלוגי לשלום הוא באוניברסיטה של מלטה בחסות האיחוד האירופי. ישראלים, פלשתינים, לובים, לבנונים, סורים עיראקים, מצרים וירדנים מבלים יחד שנה שלמה כדי להכיר אחד את השני מעבר למחיצות הקבוצתיות של דת, לאום ורקע אתני.

זו השנה השישית שקבוצות אלה עוברות תהליכים של דה־דמוניזציה כשהשיוכים הקבוצתיים המאיימים מושלים לאט לאט ומתחתם קיים האדם. כמובן שברגע שמגיעים אל האדם יכולת הדיאלוג אפשרית במידה שנפתחים אחד אל השני. פתיחות זו יכולה לגלות קשר או נתק. המפגש מעל ומעבר למחיצות כיתתיות, דתיות, תרבותיות מאפשר מגע עם האדם עצמו. מפגשים אלה, שהם מפגשים בובריניים במלוא מובן המילה, מהווים תהליכי שלום ממש כשהזרעים נזרעים ובמשך השנים ינבטו נבטים, יצו הניצנים ואולי גם יפרח השלום. אם כי שותפים למפעל זה מוסדות ובעיקר מוסדות אקדמיים, ביניהם אוניברסיטת תל אביב מהצד הישראלי ואוניברסיטת בית לחם מהצד הפלשתיני, הרי המפעל הוא כולו מפעל של יחידים ומבחינה זו הוא פועל לפי עצתו של וולטר בקנדיד, שכל אחד חייב לטפל בחלקת אלוהים הקטנה בחצרו. אך טיפול זה עשוי כאמור להעלות פירות ראויים, שלא כפירות הבאושים תולדות הקונפליקטים הפוליטיים באזור.

הרעיון המרכזי הוא שהגיע הזמן להיכנס לסוג זה של שיתוף פעולה של שלום בין העמים באזור, בעיקר בתחומים שאינם מצויים במחלוקת פוליטית. לאחר תום המלחמה הקרה ועם דעיכת המאבקים האידיאולוגיים בין המערב למזרח תהליכי דמוקרטיזציה, זכויות האדם ומפגשים אקזיסטנציאליסטיים של

63

שלום